ERSATZ

Våren 2024

Ersatz
30 år

Bästa läsare!

Den 23 februari 2024 är det 30 år sedan Ersatz HB registrerades hos Bolagsverket; bara en av många anmälningar den dagen. Vi hade en stor och vag idé om ett Förlag. Det skulle ge ut böcker som intresserade oss, och kanske ytterligare Någon.

Förlagets första titel hittade vi i Bratislava, under en bilresa sommaren 1990. *Korrespondens 1926*, en brevväxling mellan Boris Pasternak, Rainer Maria Rilke och Marina Tsvetajeva. »Vi rör oss. Med vad?« skrev Rilke till Tsvetajeva. »Med vingslag, med avstånden själva rör vi varandra.«

Varje ny bokproduktion bär på förväntningar, löften och frågor. Hur kommer boken att tas emot? Vad kommer den att betyda för Någon? Det vet man aldrig.

Återstår bara att tacka alla författare, översättare, redaktörer, formgivare, bokhandlare, bibliotekarier, kulturredaktioner, organisatörer och – sist men inte minst – läsare.

Vårens utgivning tillägnas Lev Rubinsteins ljusa minne.

Tiden går.

Anna Bengtsson & Ola Wallin

CECILIA EDEFALK
Mina ord

MIKAEL VAN REIS
Anti/minnen.
Samtal med Lars Norén

GEORGI GOSPODINOV
Tidstillflykt

EVA VEZJNAVETS
Vad söker du, varg?

DARIA SERENKO
Jag önskar mitt hem aska

ANDRZEJ STASIUK
Över floden

SELBY WYNN SCHWARTZ
Efter Sapfo

ANDREJ PLATONOV
Den tvivlande Makar

NIKOLAJ NIKULIN
Minnen av kriget

CECILIA EDEFALK

Mina ord

© Magnus Florin

ISBN 978-91-88913-90-6 (inb)
UTK. 25 april 2024
FORMAT 185×200 mm
SIDOR 112
OMSLAG Cecilia Edefalk & August Strindberg
EFTERORD Magnus Florin

Cecilia Edefalk, f. 1954 i Norrköping; hennes konstnärskap omfattar måleri, skulptur, skrift och fotografi. Hennes verk ingår i flera samlingar, däribland The Art Institute of Chicago, MMK i Frankfurt och Moderna museet i Stockholm. 2023 medverkade hon i utställningen Swedish Ecstacy på Bozar i Bryssel.

En sommareftermiddag år 2003 slår sig konstnären Cecilia Edefalk ner på en bänk i Tegnérlunden. Strax kommer en gestalt emot henne med lätta steg, det är August Strindberg i hög hatt. Så ser upprinnelsen till textsamlingen *Mina ord* ut. Genom åren har Cecilia Edefalk fört samtal med både hinsides konstnärer och andra som inte förväntas meddela sig i den gängse verkligheten: maskrosor, träd och stenar. För första gången samlas dessa dialoger inom bokpärmar.

Ur Magnus Florins efterord:

»Vems ord är det? Hennes ord som hon fick och ger vidare. Se det som en dikt, föreslår hon. Även det är en verklighet. […]

Lästa tillsammans är denna boks samtal inte bara en rad andedialoger, utan ett uttryck för vad hon själv kallar ›det måleriska tillståndet‹. Handlingen att måla, att förstå vad måleri är, att porträttera själva måleriet, att måla så att det särskilda med måleriet blir uppenbart. Så att dess långa historia finns med i målningen. Men också att vara tyst i ateljén och höra sina tankar, att låta måleriet ta sin tid, att måla i dagsljus, att vara så tom som möjlig, att förlora en vetskap och vinna en ny, att vara i ytan på motivet, där det visar sig.«

”

Första samtalet med Strindberg.

AS Misslyckat!

– Vad är det som är misslyckat?

AS Mitt liv.

– Varför då?

AS Bortslösat.

– Vad skulle du ha gjort?

AS Dansat.

ur Mina ord

MIKAEL VAN REIS

Anti/minnen. Samtal med Lars Norén

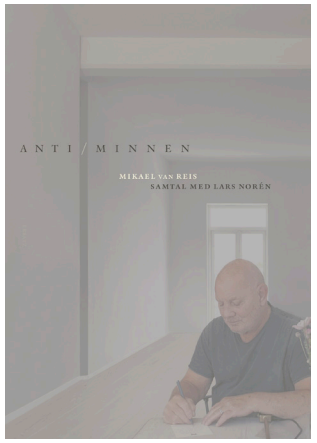

ISBN 978-91-88913-78-4
UTK. 10 januari 2024
FORMAT 150×210 mm
SIDOR 416
OMSLAG & GRAFISK FORM
Nina Ulmaja

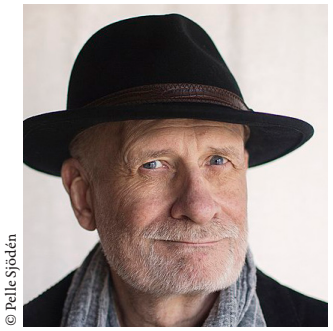

© Pelle Sjödén

Mikael van Reis, f. 1954 i Göteborg. Han har länge verkat som litteraturkritiker i Göteborgs-Posten och arbetade i tjugofem år på dess kulturredaktion som kritiker, redaktör och kulturchef.

»Jag skapar en sorts osynlig akademi av läsare. Osynlighetens akademi, kan man säga, men konflikten i mitt liv, den riktigt stora konflikten har varit att förena liv och dikt.« *Lars Norén*

Mikael van Reis och Lars Norén träffades under tjugo års tid för att tala om liv, litteratur och skapande. Det blev femton vindlande samtal som bildar en levnadsmosaik av söner och döttrar, mödrar och fäder, schack och nihilism, Weil och Marat, poesi och filosofi, svensk teaterhistoria och uppväxten på hotellet i Genarp.

Pressröster om *Anti/minnen*:

»… en oumbärlig källa till fördjupad förståelse av ett av vår tids intressantaste svenska författarskap …« *Per Svensson, Göteborgs-Posten*

»Nästan omärkligt men skickligt lyckas van Reis […] avhandla konstnärens liv, i väntan på en ›riktig‹ biografi.« *Jacob Lundström, Dagens Nyheter*

»… en storartad och hedervärd prestation av Mikael van Reis att utge allt detta i en så genomarbetad och oftast högintressant volym.«
Björn Erik Gustavsson, Kulturdelen

LN Jag har slutat att gå på teater … och se film.

MvR Är det Harold Pinters »The terrible habit of theatre …«

LN Just det! Jag hinner inte. Jag jobbar ju. Jag börjar jobba som i dag vid klockan fyra på morgonen. När jag inte har min dotter S. Jag kan inte jobba de dagarna som jag har henne.

MvR Du visade mig lyckliga bilder av henne när vi sågs sist, på din iPad. Du blir far när du är några och sextio. Vad är det att bli far i den åldern?

LN Det är en enorm lycka och samtidigt ett väldigt stort vemod eftersom jag inte kan få så mycket tid med henne. Det är bland annat därför som jag har skrivit dagboken och dess pågående fortsättning. Hon skall kunna ha ett minne av mig. Som hon kan återvända till. Jag känner det väldigt starkt. Det känner jag också nu – jag förlorar, hon växer ju upp. Vi leker väldigt mycket. I går såg vi Askungen. Och det bästa sättet att nå henne och få henne att klä på sig, det är att spela de där rollerna. Styvdottern Petronella har hon varit hela morgonen medan jag har varit musen Gus.

MvR Musen Gus? Du? Det kan man kalla privatteater.

ur Anti/minnen

GEORGI GOSPODINOV

Tidstillflykt

ÖVERS. FRÅN BULGARISKA
Hanna Sandborgh
ISBN 978-91-88913-88-3 (inb)
UTK. 13 mars 2024
FORMAT 140×211 mm
SIDOR 356
ORIGINALTITEL
Времеубежище
OMSLAG Ersatz

© Dafinka Stoilova

Georgi Gospodinov, f. 1968 i Yambol, Bulgarien, blev känd för den internationella publiken med sin första roman, *En naturlig roman*, och *Sorgens fysik*, som har översatts till över tjugo språk. Han lever och verkar i Sofia.

International Booker Prize 2023

Gästar Internationell författarscen, Kulturhuset/ Stadsteatern i Stockholm, 11 april

Tänk om det fanns en klinik för det förflutna, dit man kunde gå för att finna tröst i sina minnen? Den finns! I bulgaren Georgi Gospodinovs roman *Tidstillflykt*.

Gaustin, en gåtfull flanör som reser i tiden, öppnar en klinik för alzheimersjuka och återskapar olika epoker i olika rum, men i takt med att rummen blir alltmer övertygande söker sig också friska människor dit, och till slut vill hela länder uppsöka det förflutnas rum för att återvända till gamla tider... En dag beslutar man i Europa att hålla en folkomröstning.

Tidstillflykt är en lekfull, filosofisk och humoristisk roman – och politiskt högaktuell.

”Det är mycket att göra, sade Gaustin och putsade sina runda glasögon. Här ser du ett medelklassextiotal, det förflutna kostar och som det nu ser ut har inte alla råd med det. Men du inser nog att inte allt förflutet och all ungdom såg ut så här. Vi måste ha ett 60-tal för arbetarna, studentrum ... På samma sätt ett 60-tal för dem från Östeuropa, vårt 60-tal. En dag, när arbetet har kommit igång ordentligt, fortsatte Gaustin, ska vi öppna kliniker av det här slaget i olika länder. Det förflutna är en lokal fråga. Överallt kommer det att finnas hus från andra år, små kvarter, en dag kommer det också att finnas små städer, kanske också ett helt land för det förflutna. Åt patienter med sviktande minne, alzheimers, demens, vad du vill. Åt alla dem som redan enbart lever i sitt förflutnas nu. Och åt oss, sade han till slut efter en kort paus då han blåste ut en lång rökslinga. Den plötsliga floden av människor utan minne i dag kan inte vara en slump ... De är här för att säga oss något. Och tro mig, en dag, inom kort, kommer många att börja träda in i det förflutna självmant, att »tappa« minnet av egen fri vilja. Det kommer en tid när allt fler vill gömma sig i det förflutnas grotta, vända tillbaka. Inte av goda skäl, för övrigt. Vi måste vara beredda med det förflutnas tillflyktsorter. Kalla dem »tidstillflykter« om du vill.

ur Tidstillflykt

EVA VEZJNAVETS

Vad söker du, varg?

ÖVERS. FRÅN BELARUSISKA
Krystsina Banduryna &
Mikael Nydahl
ISBN 978-91-88913-89-0 (inb)
UTK. 20 april 2024
FORMAT 140×211 mm
SIDOR 144
ORIGINALTITEL Па што ідзеш, воўча?
OMSLAG Ersatz
OMSLAGSBILD Joshua Flint

Eva Vezjnavets, f. 1972 utanför Minsk, Belarus, pseudonym för Sviatlana Kurs, journalist, översättare och prisbelönt författare. Lever och verkar numera i Warszawa.

»Jag läste Eva Vezjnavets roman och kände igen byn där jag växte upp. Hon väckte den till liv i min själ.«
Svetlana Aleksijevitj

»När man har förlorat allt kan det bara bli bättre«, tänker Ryna under resan till sin gamla hemby i södra Belarus. I Darmstadt har hon jobbat på ett äldreboende men fått sparken för att hon dricker. Nu är hon på väg hem för att begrava mormodern som blev 102 år och var släktens sista »viskerska«.

Kvinnorna i familjen hade alltid respekterats och rådfrågats, men också fruktats och undvikits, just därför hade mormodern överlevt två krig och nio regimer. »Varför vill ingen ha något med oss att göra?« frågade Ryna en gång. »Det är som om träsken och skogarna i trakten hade förgiftat människornas själar«, svarade mormodern och berättade om vålnaderna i träsken, om förintelsen och kriget, men också om kvinnorna som vet att livet alltid måste gå vidare, också när jorden har bränts till aska.

Vad söker du, varg? är en prisbelönad roman om fem generationer belarusiska kvinnor och var den första boken som utgavs på Svetlana Aleksijevitjs nya förlag Pflaumbaum. I Belarus blev den en litterär sensation och en bästsäljare.

I. Hem till kistan

När man korkar upp en flaska på en offentlig toalett med en nyckel som man sedan slickar av för att inte en enda droppe vin ska gå förlorad, då har man inte längre någonting att frukta. I synnerhet om nyckeln inte leder någonstans.

Ryna slickade av nyckeln och tog några djupa klunkar, rutinerat, så att korken inte flöt upp och hindrade vinet från att rinna ner i strupen. Som alla andra sysselsättningar har alkoholismen sina hemligheter och kräver sitt handlag. Ryna satt på toaletten i ett köpcentrum och försökte dricka ljudlöst, så att det inte skulle höras i båsen bredvid.

Den kvinnliga alkoholismens historia skrivs på de offentliga toaletterna. I staden följer varje kvinnlig alkoholist deras prickade bana. På landet däremot har de kvinnliga alkoholisterna sina platser och gömställen överallt. Så brukade till exempel Tanjka Guldsländan gömma undan sina flaskor bland äppelträden, som hon åt från medan hon drack utan att plocka först. Alla deras träd bar biten frukt.

ur Vad söker du, varg?

DARIA SERENKO

Jag önskar mitt hem aska

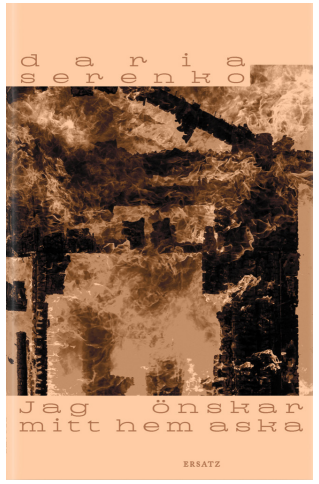

ÖVERS. FRÅN RYSKA
Lida Starodubtseva
ISBN 978-91-88913-86-9 (inb)
UTK. 13 januari 2024
FORMAT 115×181 mm
SIDOR 176
ORIGINALTITEL Я желаю пепла своему дому
OMSLAG Studio Liljemärker

© Ersatz

Daria Serenko, f. 1993 i Chabarovsk, författare, politisk aktivist och medgrundare av rörelsen Feminist Anti-War Resistance som bildades i februari 2022 i protest mot Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina.

En dag i februari 2022 arresteras Daria Serenko på ett kafé i Moskva när hon just har signerat sin bok *Flickor och institutioner* åt en vän. Hon sätts i »specialförvar« och släpps fri dagen innan Ryssland påbörjar den fullskaliga invasionen av Ukraina. Några veckor senare lämnar hon landet.

»Varje text om terror är en tunn och skör pil som oftast träffar fel eller blir nedskjuten i flykten. Bara några enstaka texter kommer att träffa målet, det är alltid en fråga om mer eller mindre lyckade omständigheter. Man måste använda de försök man har för att öka de samlade chanserna.« *Daria Serenko*

Pressröster om
Flickor och institutioner (2022):

»… en intelligent satir, skriven med stor tilltro till läsarens förmåga att tillägna sig litteratur.«
Sandra Stiskalo, DN

Pressröster om
Jag önskar mitt hem aska:

»En svensk kan möjligen inte inse med hela sin varelse vad det är hon beskriver, men att läsa henne är en början. Hennes språkbehandling placerar den ryska erfarenheten under mina fingertoppar, så att de för en sekund känns förfrusna. Jag hoppas att ingenting hindrar henne från att fortsätta berätta.«
Martina Montelius, Göteborgs-Posten

”

Kriget överrumplade oss mitt i alla skeenden. Vi blev stående blick stilla, avväpnade, ynkliga, hjälplösa och såg hur våra kroppar smälte samman med de minderåriga ockupanternas kroppar, för varje ny dag blev de till svårtydda signaturer av blod på de igensnöade fälten. Medan sammansmältningen pågår upplever jag då och då en dissociation – som om jag inte längre var jag, som om jag svävade ovanför min egen kropp, som nu påminner om en skissartad teckning, en satellitbild. Första gången jag gick igenom det här var efter en våldtäkt, nu kommer det tillbaka.

Jag sätter mig och transkriberar en intervju med en ukrainsk kvinna som blev våldtagen av ryska soldater förra veckan. Samtidigt lyssnar jag på en mobilinspelning från en polisstation i Ryssland där en rysk kvinna torteras, jag lyssnar uppmärksamt och antecknar för att använda några rader i vår nyhetskanal. »Ditt as, nu får du på käften … [otydbart] jag slår ihjäl dig, din jävel!« Jag känner igen den ryska kvinnan på rösten, ukrainskan har jag aldrig träffat. Rösterna liknar varandra och jag är rädd för att förväxla ljudfilerna. Jag får absolut inte blanda ihop dem.

ur Jag önskar mitt hem aska

ANDRZEJ STASIUK

Över floden

ÖVERS. FRÅN POLSKA
Tomas Håkanson
ISBN 978-91-88913-66-1 (inb)
UTK. 23 februari 2024
FORMAT 140×225 mm
SIDOR 336
ORIGINALTITEL Przewóz
OMSLAG Håkan Liljemärker

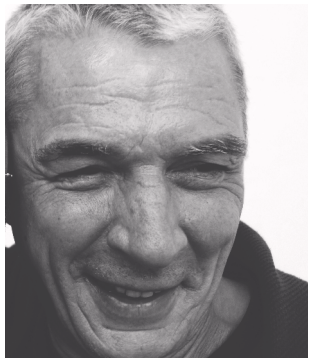

© Ola Wallin

Andrzej Stasiuk, f. 1960 i Warszawa, polsk författare. Anses vara en av de främsta författarna i den postkommunistiska polska författargenerationen, även verksam som journalist, poet och manusförfattare till filmer.

»Han har genom en rad böcker utvecklat en europeisk blues. Europa sett från Karpaternas oansenliga småstäder, ödsliga vägar och tilltufsade människor. Tilltalet är säreget och enastående, tungsinnet vidsträckt.« *Per Wirtén*

Östra Polen, juni 1941. Fullmånen lyser över de sumpiga ängarna, de skuggiga fruktträdgårdarna och Bug, den kalla floden som klyver världen i två hälfter. På ena sidan finns tyskarna med sina stridsvagnar, lastbilar och dödsmaskiner. På den andra väntar ryssarna. Och mellan stränderna skjutsar färjkarlen Lubko alla som kan betala. I skogen gömmer sig de judiska syskonen som är på väg till det förlovade landet och partisanpojkarna för vilka allt fortfarande är ett äventyr. Alla väntar, medan sommarvärmen fördunklar tankarna. En liten pojke ser och hör och lägger allt på minnet: åskdånet från de annalkande bombplanen, den skälvande jorden. Många år senare försöker författaren bringa klarhet i historien som hans far aldrig berättade för honom.

”

Romaniuk torkade näsan med baksidan av handen och sneglade på honom. Han hade en smutsig arbetsblus i kraftigt tyg och grå byxor med hål på knäet. Han luktade gödsel och list.

»En viktig person måste komma över floden«, sade han och kastade en förstulen blick.

»Nej. Det är för ljust.«

»Han måste.«

»Gå till någon annan.«

»Ingen är lika bra som du. Det här är inte dina vanliga judar, det är en militär. En officer.«

»Från vilken armé?«

»Vår egen.«

»Den har jag inte sett till på länge. Eller de skymtade väl förbi här i september trettionio«, sade han långsamt, och så nickade han mot de maskerade kanonerna, lastbilarna och de rykande fältköken. »Romaniuk för helvete, det där är en armé. Jag ser ingen annan här. Jo, ryssarna ibland på andra sidan. Så kom inte här och snacka om någon jävla officer.«

»Hör du, Lubko, är du verkligen polack?« Romaniuk kisade på honom med den list som under fyrtiotvå år hade hållit honom flytande.

»Och va fan spelar det för roll? Jag bor här och ser hur det är.«

»Du kanske bor här men fan vet var du kom ifrån.«

ur Över floden

SELBY WYNN SCHWARTZ

Efter Sapfo

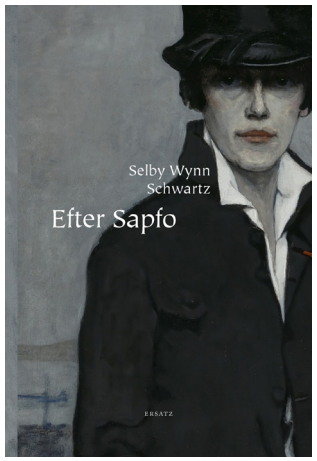

ÖVERS. FRÅN ENGELSKA
Anna Bengtsson
ISBN 978-91-88913-85-2 (inb)
UTK. 16 maj 2023
FORMAT 140×211 mm
SIDOR 288
ORIGINALTITEL
After Sappho
OMSLAG Nina Ulmaja

Selby Wynn Schwartz, f. 1975 i USA, litteraturvetare, undervisar vid Stanford University.

Nominerad till Pulitzerpriset 2022

I Selby Wynn Schwartz hyllade debut kommer en kör av kvinnliga författare och konstnärer från förra sekelskiftet till tals, från Lina Poletti till Virginia Woolf. En kollektiv och tidsöverskridande historia om kreativitet, frihet och inspiration i Sapfos efterföljd.

Ur Alexandra Borgs efterord:

»Föreställningen att kvinnor behöver avskildhet, en stad, en ö eller en salong, för att kunna skapa och för att bli subjekt är en vanlig trop i den feministiska litteraturen. Mest känd är Virginia Woolfs essä *Ett eget rum* från 1929 i vilken hon slår fast att en kvinna inte bara är i behov av en trygg ekonomi – 500 pund om året – utan också en egen plats för att få ro att skriva. Schwartz delar denna liksom många andra av Woolfs tankegångar i sin undersökning av vad som villkorar kvinnors frihet och produktivitet. I *Efter Sapfo* tecknar hon den tidiga feminismens födelse genom ett dussintal kända och okända kvinnoöden i Europa decennierna kring sekelskiftet 1900.«

”

Sapfo, ca 630 f. Kr.

Det första vi gjorde var att byta namn. Vi skulle bli Sapfo.

Vem var Sapfo? Ingen visste, men hon hade en ö. Hon omgavs av flickor. Hon kunde sitta ner för att äta kvällsvard och se rakt på kvinnan som hon älskade, hur än olyckligt. När hon sjöng, sade alla, var det som kvällen på en flodbank, att sjunka ner i mossan och översköljas av regn. Alla hennes dikter var sånger.

Vi läste Sapfo i skolan, på lektioner vars enda syfte var undervisning i versmått. Mycket få av våra lärare föreställde sig att de fyllde våra ådror med kassia och myrra. Torra röster malde på om aorist, medan vi inom oss kände trädens löv skälva i ljuset, allting var spräckligt, allting darrade.

Vi var så unga då att vi aldrig hade träffats. På bakgårdar läste vi så mycket vi kunde, fläckade våra kläningar med jord och kåda. Några av oss skickades till avlägsna flickpensioner av våra familjer, för att allt skulle sluta väl. Men det var inte vårt slut. Det var bara vår början. Var och en dröjde kvar på sin egen plats, sökte efter ord i fragment av dikter för att säga vad det var, den där känslan som Sapfo kallar *aithussomenon*, sättet på vilket löven rör sig när inget annat än eftermiddagsljuset snuddar vid dem.

ur Efter Sapfo

ANDREJ PLATONOV

Den tvivlande Makar

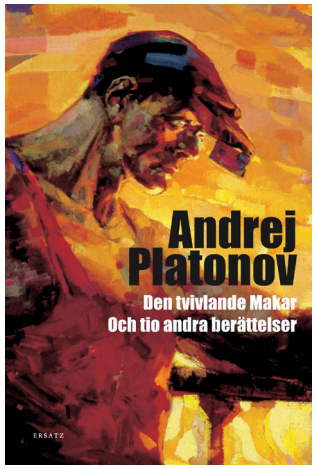

ÖVERS. FRÅN RYSKA
Kajsa Öberg Lindsten
ISBN 978-91-88913-87-6 (inb)
UTK. 3 juni 2024
FORMAT 140×225 mm
SIDOR 256
ORIGINALTITEL Усомнившийся Макар
OMSLAG Ersatz

Andrej Platonov (1899–1951), rysk ingenjör, uppfinnare och författare.

»Det är förlaget Ersatz som börjat förse svenska läsare med Platonovs samlade verk. Och svenska läsare borde egentligen gråta av tacksamhet, som de arma figurerna i Platonovs berättelser gör när någon sträcker dem en skål rykande soppa eller låter dem suga det varma blodet direkt ur strupen på en nyskjuten örn, i stum förundran över att någon kan vara så god mot dem.«
Stefan Jonsson, Dagens Nyheter

Efter några års uppehåll återupptas utgivningen av Andrej Platonovs verk. Denna volym innehåller elva berättelser från 1920-talet, däribland några av författarens mest berömda, som titelberättelsen »Den tvivlande Makar«, en satir över den sovjetiska byråkratin.

Ett minne (1922)
Djuphålan (1922, 1924)
Antisexus (1925–26)
Sandlärarinnan (1926)
Ivan Zjoch (1927)
Moskvasällskapet för litteraturkonsumenter (1927)
En vild plats (1927)
Etervägen (1927)
Regionala organisationsfilosofiska studier (1928)
En invånare i staten (1929)
Den tvivlande Makar (1929)

”

På natten klättrade Makar ner i en sinad övergiven brunn och tillbringade ett dygn i den, medan han sökte efter järn under den fuktiga sanden. Dygnet därpå drog karlarna upp Makar, under kommando av Tjumovoj, som fruktade att en medborgare skulle avlida någon annanstans än vid det socialistiska byggets front. Makar var orimligt tung – det visade sig att han i sina händer höll rödbruna klumpar av järnmalm. Karlarna drog upp honom och svor över tyngden, och kamrat Tjumovoj lovade att ytterligare bötfälla Makar för störande av den allmänna ordningen.

Men Makar brydde sig inte om honom, och en vecka senare gjorde han järn av malmen – i ugnen, efter det att hans kärring hade gräddat bröd där. Hur han glödgade malmen i ugnen är det ingen som vet, eftersom Makar använde sig av sina kloka händer och sitt tysta huvud. En dag senare gjorde Makar ett hjul av järn, och därefter ännu ett hjul, men inget av hjulen rullade av sig självt – man måste rulla dem med händerna.

Tjumovoj kom till Makar och frågade:

»Har du gjort en automobil i stället för fölet?«

»Nej«, sade Makar, »jag trodde att hjulen skulle rulla av sig själva, men det gör de inte.«

»Men varför lurade du mig, din vettvilling!« utropade Tjumovoj yrkesmässigt. »Då får du göra ett föl!«

»Det finns inget kött – annars skulle jag ha gjort det«, svarade Makar.

ur Den tvivlande Makar

NIKOLAJ NIKULIN

Minnen av kriget

FÖRORD Sergej Lebedev
ÖVERS. FRÅN RYSKA
Nils Håkanson
ISBN 978-91-88913-82-1 (inb)
UTK. 16 februari 2024
FORMAT 140×211 mm
SIDOR 302
ORIGINALTITEL Воспоминания о войне
OMSLAG Ersatz

Nikolaj Nikulin (1923–2009, född i Jaroslavl), rysk soldat, sedermera konstvetare, författare och intendent på Eremitaget i Leningrad.

»I grunden är det här en bok om *totalitarismen*, och på så vis är den besläktad med Aleksandr Solzjenitsyns *GULAG-arkipelagen* och Varlam Sjalamovs *Berättelser från Kolyma*. Skillnaden är att de dödsdömda här inte är lägerfångar utan sovjetiska soldater, och att de är dödsdömda, inte för att det pågår ett krig, utan på grund av hur den sovjetiska staten för krig.« *Sergej Lebedev*

När Nazityskland invaderade Sovjetunionen i juni 1941 var Nikolaj Nikulin 18 år. Han inkallades redan de första dagarna och deltog i striderna ända fram till erövringen av Berlin i maj 1945. Under de fyra åren upplevde han östfrontens alla fasor och reagerade tidigt på de egna befälens absurda order, som skulle kosta miljontals sovjetsoldater livet. Han vittnar även om soldaternas våldtäkter och plundringar under framryckningen genom Tyskland.

Efter kriget hemsöktes Nikulin av sina minnen. Den regniga sommaren 1975 bestämde han sig för att skriva ner dem i ett försök att lägga det förflutna bakom sig. Det blev en skoningslös skildring av det sovjetiska samhället och krigföringen, i strid med dåtidens och dagens officiella historieskrivning.

Minnen av kriget publicerades år 2007 på familjens begäran och väckte uppståndelse i Ryssland. »Vår seger i kriget har förvandlats till ett politiskt kapital som tjänar till att stärka och rättfärdiga den rådande ordningen i vårt land«, skrev Nikulin redan 1975.

”Det som pågick var ett enfaldigt, helt syfteslöst dödande av våra soldater. Och även det bör betraktas som en form av selektion, som en bomb med fördröjd verkan för det ryska folket: den kommer att explodera först inom några generationer, i tjugoförsta eller tjugoandra seklet, när de mängder av avskum som bolsjevikerna valde ut och odlade fram har fött fram ett par kullar till av sitt eget släkte. […]

Kriget fördes med samma metoder som koncentrationslägren och kollektiviseringen, och det var enbart till skada för människosläktet. En vanlig soldats liv saknade värde. Enligt de koncept som de politiska funktionärerna tänkte ut var vår armé den främsta i världen och stred utan nämnvärda förluster. De miljontals människor som stupade på slagfälten hade ingen plats i deras scheman. Man skulle inte tala om dem, man skulle inte lägga märke till dem. Man vräkte ner dem som kadaver i stora gropar, begravningslagen skyfflade över jord eller så fick soldaterna ligga och ruttna där de fallit. Det var farligt att påtala detta, man kunde bli skjuten för »defaitism«. Och än i dag fortsätter denna officiella berättelse att gälla, och nu är den dessutom fast förankrad i befolkningen. Officiellt har man förkunnat siffran »20 miljoner döda«, men den är helt tagen ur luften, och arkiven, listorna, begravningsplanerna och all övrig dokumentation omgärdas av sträng sekretess.

ur Minnen av kriget

ersatz.se
info@ersatz.se